

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

11-12

2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Qo'ng'irotboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 1302 sahifa, 5-dekabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., TDU rektori
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Sharipov Qo'ng'irotboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori
Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dotsent
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori
Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori
Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlrat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent Arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Nomozova Qumri isoyevna GF universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), dotsent
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Взаимодействие реального и финансового сектора экономики в современных условиях.....	12
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Зайнутдинова Умида Джалаловна	
Развитие исламских банковских продуктов в коммерческих банках.....	19
Иноятова Камола Фуркатовна	
Kreditlashda risklarni boshqarish usullaridan foydalanish.....	23
Abdullayeva Sharbat, Abdullayeva Nozima	
Korxonalarning tashqi iqtisodiy faoliyatdagi raqobatdoshligini ta'minlashda marketingdan foydalanish.....	29
Axmedov Ikrom Akramovich	
Hududlarda "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirishning zamonaviy tahlili	36
Butaboyev Maxamadjon, Gaibnazarova Zumrat Talatovna	
Yashil iqtisodiyotga o'tishda xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llash imkoniyatlari	41
Yavmutov Dilshod Shoyimardonkulovich	
Zamonaviy ekoshaharlar barpo etish va uni tatbiq etish zaruriyati.....	47
Zikrullayev Valixon G'aybullayevich	
Indian Festivals and Nature Conservation: Connecting People for Sustainability	52
Nigora Saidmuradova Aslamovna, Anil Kumar	
Financing clean energy projects in different ways.....	59
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Теоретические основы развития социальной инфраструктуры.....	67
Алимова Муниса Юльчиевна	
O'zbekistonda tadbirkorlik subyektlarining raqamli marketingdan foydalanish holati va rivojlanish tendensiyalari.....	71
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Aholiga bank xizmatlarini ko'rsatish tizimini takomillashtirish	81
Uskanov Eldor	
Investitsiya loyihalarini islom moliya instrumentlari orqali moliyalashtirish yo'llari	86
Haydarov O'ral Axmadovich	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda esg omillar asosida investitsiya kiritishning o'rni va ahamiyati	93
Nosirov Egamqul Ismailovich	
"Enesses" MChJ da marketing muhitini tahlil qilish va takomillashtirish.....	100
Musyeva Shoirazimovna	
Использование информационных и коммуникационных технологий в совместных образовательных программах: проблемы и решения.....	107
Ташева Севара Равшановна	
Iqtisodiy globallashtirishning nazariy asoslari.....	111
Abduraxmonov Farhod Abdufarmonovich	
Sanoat korxonalari samaradorligini oshirishning nazariy-amaliy asoslari.....	117
Xursandov Komiljon Maxmatkulovich	
Fiskal siyosat va soliq to'lovchilar faoliyatini tartibga solishning nazariy masalalari	122
Isroilov Bohodir Ibragimovich, To'rayev Alijon Akmal o'g'li	
Bank daromadlarini oshirishda masofaviy bank xizmatlarini tutgan o'rni.....	128
Xudoyorov O. O.	
Elektron savdo korxonalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish	132
Po'latov Xudoyberdi O'ktamovich	
Ekonometrik modelashtirish asosida mavsumiylikning turistik mahsulotlar ishlab chiqarishga ta'sirini kamaytirish usullari.....	135
Xamzayeva Dildura Samarovna	
Yuridik shaxslar soliq yukining shakllanish omillari va uni optimallashtirish muammolari	141
Abduturopov Jasurbek Nozimjonovich	
Tadbirkorlik risklari tavsifi va tasniflashning nazariy masalalari	148
Bektemirov Abdumalikovich	
Urban farming.....	151
Ahmedova Ziyodahon Saydulloxon qizi, Askarov Hasanboy Holdorovich	
A Foreign Experience of Forming Small Business and Private Entrepreneurship Infrastructures (An Example of Usa).....	153
Kosimov Sardor Dilmurodovich, Akbarov Abdulkhamid Akmal ogli	

Principal Protected Notes on the credit rating of National Bank of Uzbekistan	159
Abdugʻaniyev Abdulaziz Alisher oʻgʻli	
Features and Challenges of Digital Transformations in the Service Sector	164
Kurbanova Maftuna Lazizovna	
Kichik biznes va tadbirkorlikning rivojlanishiga taʼsir etuvchi omillar.....	170
Kurbonov Jasurbek Pozilovich	
Jamoat transport tizimini raqamli texnologiyalarni joriy etish va ulardan foydalanishning dolzarbligi.....	173
Kushakova Maʼmura Narimanovna	
Transport xizmatlari bozorida marketing faoliyatini mexanizmlarini rivojlanishining asosiy tamoyillari	176
Nosirov Javlonbek Jamoliddin oʻgʻli, Raxmatov Ziyodullo Nosirovich	
Financing clean energy projects in different ways	179
Botirov Azamat Axmedovich, Fayziyev Samandar Sobri ogli	
Oʻzbekistonning mehnat migratsiyasidagi hamkorligi haqida baʼzi mulohazalar (Qozogʻiston va Rossiya misolida)	187
Azamatova Gulmira Bayirbekovna	
Assessment of management effectiveness in ensuring economic and financial stability	191
Akramova Aziza Abduvohidovna	
Международное сотрудничество Республики Узбекистан в сфере образования	196
Жамалова Гулнора Гуломовна, Айматова Фарида Хуразовна	
Oʻzbekistoning ekologik muammolariNI bartaraf etish va yashil iqtisodiyotga oʻtish yoʻnalishlari.....	202
Aliyev Azim Tolip oʻgʻli	
Экономическая безопасность и факторы влияющие на неё.....	205
Абдишукуров Шерзод Шавкат угли	
Qashqadaryo viloyatida tabiiy resurslardan foydalanish istiqbollari	211
Xoʻjanova Gulshoda Otamurodovna	
Raqamli marketing strategiyalarining raqamli iqtisodiyotda isteʼmolchilar xulq-atvoriga taʼsirini tahlil qilish.....	214
Raxmatova Sitara Shuxratjon qizi	
Oʻzbekiston Respublikasi tijorat banklarida masofaviy bank xizmatlarini takomillashtirish.....	221
Xudayberganova Zarofat Zaxidovna	
Oʻzbekistonda kichik va oʻrta biznesni rivojlantirishda ichki va tashqi muhit.....	227
Saypullayev Ilhomjon Abduraxmonovich	
Buxgalteriya axborotining sifat tavsiflari	233
Raxmatova Shaxnoza Shukurovna	
Роль и значение логистики в развитии коммерческой деятельности торговых предприятий	240
Маматкулова Шоира Джалоловна	
Uzum yetishtirishning tashkiliy-huquqiy munosabatlari va sohani rivojlantirish imkoniyatlari.....	245
Boltayev N. N.	
Tashqi savdo jarayonlarini tashkil qilishning nazariy uslubiy asoslari.....	249
Qurbonov A. U.	
Korxonalarda pul mablagʻlari auditini takomillashtirish yoʻllari.....	254
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oʻziga xos xususiyatlari.....	259
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
Агротуризм как источник дополнительного дохода для фермеров в самаркандской области.....	263
Анваров Нодир Аллаёрович, Назарова Раъно Рустамовна	
Tijorat banklari faoliyatida islomiy bank xizmatlarini rivojlantirish istiqbollari	272
Absamatov Askar Ergashovich	
Kichik biznes subyektlari faoliyatida mikromoliyaviy xizmatlar koʻrsatishning zamonaviy holati.....	277
Yusupov Abbosxon Aliyevich	
The Experience of The Japanese State in Increasing Investment Activity in Uzbekistan	285
Satoshi Sugahara, Ochilov Bobur	
Paxta-toʻqimachilik klasterlarida sotish baholarining tahlili.....	292
Nazarova Maryam Sharipovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna	
Tadbirkorlik subyektlari eksportida raqamli platformalardan foydalanish strategiyalari.....	297
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
Tijorat banklarida xalqaro iqtisodiy sanksiyalar va eksportga taqiqlar bilan bogʻliq risklarni baholash va kamaytirish matritsasining metodologiyasi	304
Keldiyorov Shohruh Ilyos oʻgʻli	

Sotish jarayonlari hisobini buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari asosida takomillashtirish.....	308
Eshmuradov Ulug'bek Tashmuratovich	
Tijorat banklari faoliyatida transformatsiyalanish jarayonlarining asosiy yo'nalishlari.....	313
Bekmurodov Abbos Amiriddinovich	
Agroklastarlarda moliyaviy natijalar hisobini xalqaro standartlar asosida takomillashtirish masalalari.....	318
Alikulov Abdimo'min Ismatovich, Toshpulatov Jalil Baxodirovich	
Tijorat banklarida investitsiya siyosatini amalga oshirishning muhim jihatlari.....	324
Abiyev Davron Ilxomovich	
Проблемы и решения при оптимизации финансового моделирования деятельности предприятия	331
Юлдошева Гулноза Абдинабиевна	
Hududiy iqtisodiy xavfsizlik va uning asosiy xususiyatlari.....	336
Raximov E. N.	
Boshqarish sifatining iqtisodiy mohiyati va uni rivojlantirish masalalari	343
Shoyev Davronbek Axmadjonovich, Ahmadjonova Gulsanam	
Важность данных о движении затрат для повышения эффективности управления предприятием.....	346
Расулова Ш. X.	
Korxonalar daromadlariga ta'sir qiluvchi risklarning tahlili	351
Sa'dullayev Oybek Turdiali o'g'li	
Xalqaro standartlar asosida daromadlar hisobini tashkil etish.....	364
Abdusaidov Sanjar Jaloliddin o'g'li	
Выработка страховой системы защиты владельцев депозита.....	368
Узакова Камола Бехзодовна	
Обзор законодательных и регуляторных положений по введению и регулированию Исламской банковской деятельности в юрисдикции Республики Казахстан	372
Ёркулов Умиджон	
Перспективы развития производства и экспорта плодоовощной продукции в Узбекистане	378
Узганбаева Дилноза Тохтасиновна	
Перспективы развития государственного управления высшим образованием в условиях функционирования рынка	382
Умаров Диёр Равшанович	
O'zbekiston moliya tizimida mahalliy moliyaning o'ziga xos xususiyatlari	388
Turopova Nigora Xolmurod qizi	
Qishloq joylarda xizmat ko'rsatish sohasi orqali aholini ish bilan bandligini ta'minlash istiqbollari.....	393
Taylakova Dilafro'z Baymamatovna	
Увеличение привлекательности инвестиций в туристической отрасли через стратегическое финансирование	399
Хусниддинов Нуриддин	
Agrobiznesni innovatsion rivojlantirish loyihalarini moliyalashtirishning metodologik asoslari.....	402
To'ychiyev Abduraxmon G'ofurovich	
Virtual bank – kelib chiqishi va moliyaviy xizmatlar kelajagi.....	406
Nabiyeva Feruza Odilovna	
Проблемы и перспективы развития депозитных операций коммерческих банков Республики Узбекистан	411
Холмирзаев Эльбек Бахтиерович	
Smart-shartnomalar – raqamli marketingning zamonaviy texnologiyalaridan biri sifatida	415
Yahyojonov N. B.	
Banklarda depozit operatsiyalarini hisobini yuritish tartibi.....	420
Mirzayeva Xilola Jaloliddin qizi	
Kichik biznes korxonalariga xorijiy investitsiyalarni jalb qilishning iqtisodiy samaradorligi	424
Mamanazarova N. J., Jamilova N. X.	
Проблемы привлечения финансирования за счет корпоративных облигаций	429
Рахмедова Мадинахон Нусрат кизи	
Формирование финансовой стратегии местных бюджетов	433
Примова Н. И.	
Xizmat ko'rsatish korxonalarini soliqqa tortishning dolzarb muammolari va ularning yechimlari	440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich	
O'zbekistonda hududlar kesimida raqamli iqtisodiyotning rivojlanish holati.....	445
Uralov Baxtiyor Maxmudovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Experience of Islamic financial organizations in CIS countries and opportunities to use it effectively in Uzbekistan	450
Sattarova Dilfuza Dilshodbekovna	

Qashqadaryo viloyati hududlarining vertikal o'sish holati va xususiyatlari	456
Erkayeva Gulbaxor Panjiyevna, Raximova Madina Shuxrat qizi	
Innovatsion o'sishga inson kapitali ta'sirining zamonaviy yondashuvlari.....	462
Ostanov Egamberdi, Ostanova Mashxura Egamberdiyevna	
Kapital bozorida institutsional investorlar sifatida sug'urta kompaniyalari ishtiroki	466
Omonov Sardor O'lmasovich	
Tadbirkorlik subyektlarining raqamli transformatsiyasining asosiy va muhim jihatlari.....	472
Nutfulloyev Tolib G'olib o'g'li	
Korxonalarda korporativ madaniyatni rivojlantirish asoslari.....	478
Sadikova Muslima Alisher qizi	
Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)ga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tuzish usullari.....	483
Sabirova Zaynab Qadambayevna	
Фондовые рынки и финансовая грамотность: путь к финансовому осознанию	488
Режаббаев Сарвар Умархонович	
Turistik korxonalarda yashil innovatsion mahsulotlar orqali samaradorlikni oshirish.....	491
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
Milliy kapital bozorida korporativ qimmatli qog'ozlar amaliyoti tahlili.....	497
Otaxonova Shohyora	
Aholining turmush farovonligini yashlashning ijtimoiy-iqtisodiy masalalari	502
Qobilova Shaxnoza	
Surxondaryo viloyatida sug'oriladigan yerlardan foydalanish holatining statistik tahlili	505
Sharifi Abdul Fatah	
Economic and Social Significance of Personnel Management in Manufacturing Enterprises: A Dual Dimension Analysis.....	512
Sarimsakov Baxtiyor Rahmonjanovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozorining rivojlantirish istiqbollari	518
Usmanov Zayniddin Berdirasulovich	
Qurilish tashkilotlarida xodimlarning innovatsion faolligini oshirish yo'llari	523
Usmanov Ixom Achilovich	
Investitsiya jozibadorligini baholashning o'ziga xos jihatlari va metodlari.....	527
Uroqboyeva Farzuna Axmadjonovna	
Mamlakatning iqtisodiy rivojlanishida sanoat 4.0 ning roli: tahlil va natijalar	532
Xujaxonova Sitara Baxtiyor qizi	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida qishloq joylarda davlat xususiy sherikchilik asosida raqamli xizmatlarni takomillashtirish.....	537
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
Kichik firmalar raqobatbardoshligini oshirishning mintaqaviy muammolari (Xorazm viloyati misolida)	542
Vaisov Dilshod Ibodullayevich	
"Sam Antep Gilam" mchjda marketingni boshqarishni takomillashtirish yo'llari	549
Usmonova D. I.	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	555
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Factors for the Development of The Industrial Sector of the Economy	559
Zakhidov Nodir Umidjanovich	
Mintaqa tumanlararo xo'jalik yurituvchi subyektlar qo'shma biznesini konvergent modeli	563
Yusupov Fayzulla Yakubovich	
Aholini biznesga jalb qilishda tijorat banklarining roli.....	567
Yaxshimuratova Xasiyat Xudaybergenovna	
Mahalliy gastronomik turizmni rivojlantirishda nazariy asoslar.....	571
Sultonov B. A.	
Organizational Factors Influencing Leadership Styles and Procurement Outcomes	575
Saidakhmedov Islomjon Uligbekovich	
Проблемы привлечения иностранных инвестиций в инновационном развитии экономики Узбекистана.....	580
Хамракулова О. Д., Халмурзаев М., Аликулов С. А.	
Тенденции развития жилищного строительства.....	585
Алиева Зилюла Маматвалиевна	
Учет и анализ производственных затрат на предприятиях	589
Аделя Азаматовна Нематова, Ибрагимов Мансур Мардонович	

Meva-sabzavotchilik klasterlarini rivojlantirishda xorij tajribasi.....	592
Botirov Erkinjon Xayitovich	
Zamonaviy xizmat ko'rsatish bozori: xalqaro tendensiyalar va uy-joy fondi muammolari sarhisobi.....	598
Sanakulova Barnogul Rizakulovna, Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
Роль рынка капитала в обеспечении макроэкономической стабильности Республики Узбекистан	605
Дадаханова Саида Махаммаджон кизи	
Iqtisodiyotning xususiy sektorida inson resurslarilarni moddiy rag'batlantirishni takomillashtirishda xorij tajribasi.....	608
Baxtiyorova Umida Ulug'bek qizi	
Korxonalarning investitsiya faolligini ta'minlashda soliqlarning rag'batlantiruvchi rolini oshirish xususiyatlari.....	613
Ilyasova Barno Axmadovna	
Dunyo davlatlari iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarni jalb qilish tendensiyalari.....	618
Imomaliyeva Mohizoda, Raxmatullayev Lazizbek Nematullo o'g'li	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	623
Дурманов Акмал Шаймарданович	
Sanoat korxonalarida iqtisodiy resurslar mohiyatini tavsiflovchi tushunchalar	628
Doniyorova Shaxnoza Doniyorovna	
Mikromoliyalash tashkilotlari faoliyatining operatsiyalar tahlili.....	633
Kamalov Shuxrat Kamalovich	
Temiryo'l transporti sanoat kompleksi korxonalarida ijtimoiy va mehnat munosabatlarini takomillashtirishning nazariy va uslubiy asoslari.....	637
Kadirova Sharofat Amonovna	
Qishloq xo'jalik korxonalarida xarajatlar hisobi va mahsulot tannarxini takomillashtirish masalalari	645
Yuldashev Sherali Xayitovich, Ishturdiyev Hasan Abdigapparovich	
Анализ экологических факторов и их влияние на финансовую безопасность страны.....	650
Ёдгоров Сардорбек Самадович	
Superior directions, modern trends and prospects for the development of the financial market.....	655
Narziyeva Guzal Baxtiyorovna, Raximova Umida Rabbimovna	
Kichik biznesning eksport salohiyatini oshirishda jahon tajribasi	659
Kambarova Sh. M.	
Theory and practice of evaluation of capital assets in Uzbekistan.....	665
Usmonov Bunyod	
Xizmat ko'rsatish sohasini asosiy tarmoqlariga yo'naltirilgan global investitsiyalar holati va prognozini tahlili	668
Muxammadiyev Kamoliddin G'ulomiddinovich	
Методологические основы банковского кредитования и классификация факторов, влияющих на особенности получения кредитов	672
Каримова Азиза Махмадризовна	
Sanoat salohiyati va omillar unumdorligini iqtisodiy-statistik baholash usullari.....	676
Kasimov Azamat Abdulkarimovich	
Цифровизация банков: риски и стратегии управления финансовыми активами в цифровой эпохе.....	682
Кодиров Бобур	
Davlat-xususiy sherikligi asosida iqtisodiyot tarmoqlarining investitsion salohiyatini oshirishning o'rta muddatga mo'ljallangan istibollari (O'zbekiston temiryo'llari AJ misolida)	689
Qodirov Jasurbek Sharofitdinovich	
Banklarda mummoli kreditlar bilan ishlash: samarali strategiya va yondashuvlar	696
Mirsaliyev Erkin Ergashevich	
Agrosanoat ishlab chiqarishining raqobatbardoshligini oshirish va uning innovatsion rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligi	700
Dusmatov Begmuhammad Olimjonovich, Muxtorova Oydin Sayfiddin qizi	
Hududlar iqtisodiyotini oshirishda investitsiyalarning roli	707
Akishova Shaxnoza Davlet qizi	
Xizmat ko'rsatuvchi korxonalarning iqtisodiy salohiyatini shakllantirish mexanizmlari	712
Erdonov Muhammadamin Erdon o'gli, Ibragimov Shoxrux Baxtiyorovich, Ataqulov Jahongir Valijon ug'li	
Sug'urtada anderrayting xizmatini (ARDL) modeli tahlili asosida takomillashtirish	717
Mirzoyev Sayfullo Fayzulloyevich	
Роли банков в повышении привлекательности инвестиционной среды в Узбекистане.....	727
Насиров Дилшод Фарходович	

Пути улучшения инвестиционного климата в Республике Узбекистан	731
Нозимов Элдор Анварович, Санатиллоев Ферузшоҳ Бахтиёр угли	
Iqtisodiyot, atrof-muhit, jamiyat va madaniyat o'rtasidagi muvozanatga – obodonlashtirish xizmatlarining ta'siri.....	737
Norkulova Dilfuza Zoxidovna, Xayitov Jamshid Xolvoyevich	
Повышение эффективности депозитной политики в коммерческих банках.....	741
Нуриллаев Раҳмат Ярашевич, Нуриллаев Шердил Жамолиддин угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda tovar-moddiy zaxiralar manbalari va ularni shakllantirish amaliyoti	747
Nurmanov Ulugbek Anorbayevich	
Yer rentasi mulkchilik munosabatlari rivojlanishning zaruriy sharti sifatida.....	752
Abdunazarov O.	
Формирование и развитие цифровой экономики (на примере российской федерации и Республики Узбекистан)	756
Ким П. В.	
Tijorat banklari korporativ boshqaruvida bank xizmatlari samaradorligini	760
Kudratov Sunnatulla Ropijanovich	
Tijorat banklari depozit siyosatining banklar resurs salohiyatini oshirishdagi roli	764
Jo'rayev Isroil Ibrohimovich	
Ways of Development of Electronic Commerce in Uzbekistan	770
Javlijev Nuriddin Bektemir o'g'li	
Hydro Energy as the Important Factor of the "Green Economy"	775
Isroilov Xusanboy Ibrohimjon o'g'li	
Navoiy viloyatida turizmni rivojlantirish	781
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li, Azamatova Nozima Jaxongirovna	
Mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligi (Qoraqalpog'iston Respublikasi misolida).....	784
Halimova Dilora Olimboyevna	
Davlat qimmatli qog'ozlari bo'yicha daromadlilik egri chizig'ini aniqlashning fiskal va monetar siyosatni muvofiqlashtirishdagi ahamiyati	787
Hakimov Hakimjon	
Intellectual mulkni boshqarish jarayonlari o'rganishning nazariy muammolari.....	793
Tirkashyev Farhod Mahmudovich	
Sug'urta kompaniyalari va tijorat banklari integratsiyalashuv jarayonini zarurligi va ahamiyati.....	796
Xudoyberdiyeva Sadoqat Abdumannonova	
Роль Среднеазиатских коллекций в развитии музеев России	801
Абдуллаева Нигора Санжаровна	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	804
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Oliy ta'lim tizimida talabalar bilimni yuksaltirish jarayoni: muammolar va yechimlar	808
Hakimov Nazar Hakimovich, Vaxobova Marg'uba Abduxamidovna	
Yashil iqtisodiyot: mazmun mohiyati, nazariya va amaliyot	812
Yuldashev Mutallib Ibroximovich	
Samarqand viloyatida iste'mol tovarlar bozori tahlili	819
Xudaynazarova Dilnoza Gafurovna	
"HAVAS COMFORT MEDEL" MChJda marketing xizmatini tashkillashtirish va uning samaradorligini oshirish yo'llari	823
Musyeva Shoirazimovna	
Tadbirkorlik subyektlari faoliyatini soliqlar vositasida rag'batlantirishning klassik nazariyalaridan foydalanish imkoniyatlari.....	831
To'xsanov Qudratillo Nozimovich	
Yoshlarning ish bilan bandligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari.....	837
Mamaraximov Bekzod Erkinovich	
Chakana bank xizmatlarini rivojlantirish hududlar barqaror rivojlanishining omili sifatida	841
Niyozov Zuxur Davronovich	
Raqamli texnologiyalar asosida oziq-ovqat ta'minoti zanjirini rivojlantirish omillari	845
Yusupov Muxiddin Soatovich	
O'zbekistonda korporativ kreditlash amaliyotini rivojlantirish orqali investitsiya jalb qilish imkoniyatlari.....	855
Asatullayev Alisher	
Davlat budjeti jarayonini takomillashtirish masalalari	860
Ataxanov Bekpo'lat Abdullayevich	
Особенности применения теории игр в задачах организационно-экономического механизма тепличного хозяйства	866
Дурманов Акмал Шаймарданович	

Yuridik shaxslar mol-mulkini soliqqa tortishni rivojlantirish yo'llari	872
Gadayev Jaxongir Muhammadi o'g'li	
Some Principle Issues in the Effective use of Budget Funds in Universities	876
Khairiddinov Sh. B.	
Directions of Using Negotiations in Keeping Peace and Ensuring Stability in Society	879
Kholdarova Fariza Tukhtabaevna	
Elektrotexnika sanoati korxonalarida qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan samarali foydalanish.....	883
Mamayusupova Mashxura Sodiqovna	
Elektron tijoratning zamonaviy iqtisodiyotga ta'sirini o'rganish va uni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlarini aniqlash	887
Maxmudov Lazizbek Ubaydullo o'g'li	
Foreign Direct Investment and Electricity Consumption During Uzbekistan's Green Transition	896
Nurbek Khalimjonov	
Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini qarz kapitali orqali moliyalashtirishni takomillashtirish	902
Obломуродов Нарзулло Наймович, Шавкатов Наврузбек Шавкатович	
Mol-mulk solig'ining soliqqa tortish tartibini takomillashtirish	910
Poyonov Bobur Bekmurod o'g'li	
Konfutsiychilik axloqiy negizlarida olamiy tartibot.....	916
Ruzmatova Gulnoz Miraxrarovna	
"Yashil iqtisodiyot"ni joriy etish istiqbollari	923
Saloxov Sirojiddin Sadriddin o'g'li	
Investitsiyaning iqtisodiy mohiyati va O'zbekiston iqtisodiyotida tutgan o'rni.....	928
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
O'zbekiston qishloq hududlarida maishiy xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish.....	933
Sharifov Shuhrat Saidahmadovich	
Exploring Big Data Applications for Knowledge Management in Higher Education Administration.....	936
Shakhzod Saydullaev	
O'zbekiston sug'urta bozorida qayta sug'urta faoliyatini rivojlantirish istiqbollari.....	944
Sharobiddinov Akramjon Goyibbayevich	
Ekologik turizmning turlari va uni tashkil etishda tabiiy resurslarning ahamiyati.....	950
Soatov Yusuf Xo'jayor o'g'li	
Mamlakatga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda investitsion jozibadorlikni oshirish istiqbollari	954
To'laganova Ruhshona Farrux qizi	
Raqamli iqtisodiyotga o'tish sharoitida maktabgacha ta'lim xizmatlarini holati	959
Umurzakova Dilnoza Egamberdiyevna	
Issues of Improving Production Cooperation in the Industry Network of Our Country	964
Xomidov Mirodiljon Xasanboy o'g'li	
Foydaning soliq obyektini sifatida shakllantirish zaruriyati.....	971
Yo'ldasheva Mohiraxon Ochestva	
O'zbekistonda energetika korxonalari faoliyatida korporativ boshqaruvining baholash usullarini tahlili.....	975
Abduraxmonova Zarina Muysinjonovna	
Soliq organlari va soliq to'lovchilar o'rtasidagi munosabatlarning yangi tizimi sharoitida soliq nazorati.....	980
Abdusherozov Abdullo Baxtiyorovich	
"Ijtimoiy himoya yagona reyestri" axborot tizimining aholini ijtimoiy himoya qilishdagi o'rni.....	984
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash yo'nalishlari.....	991
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich	
Анализ влияния цифровой экономики на эффективность налоговых органов	996
Бобомуротова Манзура Панжи кизи	
Tadbirkorlik muhitini yaxshilash orqali kambag'allikni qisqartirish va aholi daromadlarini oshirishning iqtisodiy-ijtimoiy ahamiyati.....	1000
Irmatova Lola	
Korxonalarda pul mablag'lari auditini takomillashtirish yo'llari.....	1005
Karamatova Noiba Xusniddinovna	
Hududlarda inklyuziv turizmni rivojlanish muammolari va istiqbollari.....	1010
Qo'ziboyev Boxodir Azzamboy o'g'li, Ibragimov Behruz Ravshan o'g'li	
Yashil iqtisodiyotga o'tish ekologik barqarorlikning muhim omilidir	1014
Yuldashev Farhodbek Abdumutalibovich	
Strategik boshqaruv hisobini tashkil etish asoslari va tamoyillarini takomillashtirish.....	1017
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1022
Пулатова Сурайё Юлдашевна	

Iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida oilaviy korxonalarining xizmatlar ko'rsatish sohasidagi o'rni va funksiyalari.....	1026
Tog'ayeva Dilnoza Azamatovna	
Совершенствование методологии исследования демографических процессов.....	1031
Тула Нодирбек Баходир угли	
Инновационные технологии в сфере страхования.....	1037
Хайдарова Нигинахон Шухрат кизи	
Iqtisodiyotni innovatsion isloh qilish sharoitida yer hisobini yuritishning ahamiyati.....	1042
Hojiyev Qo'chqor Mamadiyorovich	
Qattiq maishiy chiqindilarni utilizatsiya qilish orqali qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan keng foydalanishni takomillashtirish.....	1047
Sherqulov Nodir Erkin o'g'li	
Мировой опыт использования денежных и натуральных трансфертов в социальном обеспечении.....	1052
Гулноза Тохиrowна Самиева	
Davlat xaridlarini amalga oshirish orqali raqobatni rivojlantirish yo'llari.....	1057
Majidov Nizomjon	
Raqamli iqtisodiyot davrida kontent marketingdan foydalanish va uning bosqichlari.....	1064
Tohirjonov Ahmadjon Tohirjon o'g'li, Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna	
Aksiyadorlik jamiyatlari kapitalini shakllantirish manbalari va usullarini takomillashtirish.....	1070
Norqulov Mirsaid Tulqin o'g'li	
Qishloq xo'jaligi sohasida investitsion jozibadorlikni oshirish zaruriyati.....	1075
Badalov Jamshid Jamolovich	
Foyda solig'i tushumi va uning O'zbekiston soliq-budjet tizimidagi ahamiyati.....	1080
Shirinov Sabir Erkinovich	
O'zbekistonda davlat korxonalari aksiyalarini moliya bozorlarida sotishni jadallashtirish yo'nalishlari.....	1084
Anvar Eshmatov	
Baliqchilik xo'jaliklarida xodimlar bilan hisob-kitoblar hisobining tashkiliy va uslubiy jihatlarini.....	1088
Ametova Nasiba Danilovna	
Tijorat banklari tomonidan eksportyor korxonalarining kreditlash amaliyotini takomillashtirish.....	1092
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Digital Transformation of Tax Systems.....	1096
Boburjon Turanboyev Qodirjon o'g'li, Musabekov Sherali Nazarali o'g'li	
Yangi O'zbekistonda xotin-qizlarning ijtimoiy-iqtisodiy faolligini oshirish yo'nalishlari.....	1101
Raxmonova Aziza Tolibovna	
Transitioning to a Green Economy and Implementing Sustainable Technological Changes in Uzbekistan.....	1106
Umarov Elshod G'ulom o'g'li	
Texnik yo'nalishdagi oliy ta'lim muassasalari daromadlari tarkibi va ularning o'ziga xos jihatlari.....	1112
Yuldashov Elmurod Abdujalil o'g'li	
Совершенствование системы профессионального управления жилищно-коммунальным хозяйством Узбекистана.....	1116
Икромова Ханифа Одилевна	
Sanoat korxonalarini kreditlash amaliyotining zamonaviy holati.....	1121
Kamalova Jamila	
O'zbekistonda davlat ishtirokidagi korxonalarining huquqiy maqomi va ularni isloh qilishning istiqbollari.....	1125
Qahhorov Azizjon Ahror o'g'li	
Nodavlat notijorat tashkilotlari mablag'lari va ulardan foydalanish to'g'risidagi bajarilishlarga oid hisobotni tuzish va taqdim etish tartibi.....	1131
Ne'matov Oybek Ismatullayevich	
Предприятие автомобильной промышленности как объект реализации концепции устойчивого развития.....	1136
Туйчиев Комилжон Лазизович	
Tijorat banklari aktivlari diversifikatsiyasining nazariy ahamiyati.....	1143
O'ktamova Nozima Narzulla qizi	
Tijorat banklarida yangi masofaviy bank xizmat turlarini rivojlantirish.....	1146
Umarov Abdulquddus Abdilxatovich	
Некоторые вопросы эконометрической оценки CES – функций и их практическое применение в экономических задачах.....	1151
Шадиева Гулнора Мардиевна, Усманов Фарзод Шохрухович	
Использование искусственного интеллекта в спортивной индустрии.....	1158
Усманова Дилфузахон Иброхимовна	
The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities.....	1163
Po'latov Sherzodbek Oybek o'g'li, Farmonov Ilhomjon Iqboljon o'g'li	

Qishloq xo'jaligini barqaror rivojlantirishda investitsiyalardan foydalanishni takomillashtirish (Andijon viloyati misolida)	1168
Xolmatov Sanjarbek Xojimatovich	
O'zbekiston temir yo'l transport tizimi rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari	1174
Qilichev Umid Ibadullayevich	
Hozirgi kunda O'zbekiston Respublikasi sharoitida raqamli banklar resurslarini oshirish choralari	1181
Xamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari kredit foiz stavkasini muvofiqlashtirish masalalari	1185
Jumayev Muzaffar Mahmud o'g'li	
O'zbekistonda Islom banklari faoliyatini tashkil etishning ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati	1191
Vasiyev Alisher Samiyevich, Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Islom iqtisodiyotining mohiyati	1197
Sayfullayev Sirojiddin Soli o'g'li	
Budjet mablag'larini taqsimlanishi va maqsadli sarflanishida inson kapitalidan foydalanish va jamoatchilik nazoratining samaradorligi	1201
G'ofurov Bekzod Fayzulla o'g'li	
Maxsus iqtisodiy zonalar investitsiya muhiti jozibadorligini oshirishda tarif va notarif mexanizmlaridan foydalanish imkoniyatlari	1207
Ja'sur Umirzoqov Artiqboy o'g'li	
Перспективное развитие промышленной кооперации между странами	1212
Назарова Раъно Рустамовна, Жартай Жанибек Маратулы	
Soliqlar yig'iluvchanligini oshirishga ta'sir etuvchi omillar	1218
Berdiyeva Uguloy Abduraxmanovna	
Ta'lim sifatini ta'minlash oliy ta'lim xizmatlari bozorini rivojlantirishning asosiy omili	1222
Nematov Inatillo Ubaydullayevich	
Aholiga ko'rsatiladigan bank xizmatlarini takomillashtirish	1228
Umurzakova Adiba Ochilovna	
Tijorat banklari resurslari shakllanishining manbalari va yo'llari	1232
Raxmanov Ilxom Xurramovich	
Факторы развития культурного туризма в Узбекистане	1238
Пулатова Сурайё Юлдашевна	
Пути эффективного использования внутренних инвестиций в национальной экономике	1242
Рафиева Зарина Хусановна	
Development of the Country's Economy Through the Development of the Stock Market in Developing Countries	1246
Akhmedov Doniyorbek	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotini rivojlanishi va uning asosiy yo'nalishlari	1250
Azizova Manzura Ibragimovna	
The theoretical importance of product cost reduction in industrial production	1254
Dilfuza Baxramovna Safarova	
Fond bozorlarining tashkil etilishi va rivojlanish tendensiyalari	1261
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
Mamlakatda davlat tibbiyot muassasalarining tutgan o'rni va ularni rivojlantirish yo'nalishlari	1266
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
Obligatsiyalar bozorida banklarning ishtiroki va ahamiyati	1272
Xushvaqov Islombek Muxammadi o'g'li	
Milliy iqtisodiyotimizda investitsiya portfelini shakllantirishning nazariy asoslari	1277
Ibragimov Gafurjan Axmetovich	
Kompaniyalarning tashqi savdo faoliyatini moliyalashtirishning nazariy asoslari va xorij tajribasi	1282
Ibragimov Mansur Axmedovich	
Mahalliy byudjetlar xarajatlari ijrosining samaradorligini oshirish masalalari (Jizzax viloyati misolida)	1286
Mamayusupov Omonulla Mamatqulovich	
Ключевые факторы успеха в мотивации и управлении проектными командами	1294
Мансурова Севара Мансуровна	
Mehmonxona biznesida CRM tizim xizmatlarini loyihalash	1297
Ishanxodjayeva Dilfuza Erkinovna	

O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich

PhD, Toshkent moliya instituti dotsenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada respublikamizning qator viloyat va shaharlarida tadbirkorlarning raqamli marketing texnologiyalarini joriy etilish holatini baholash va faoliyat yuritishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar so'rovnoma asnosida tahliliy o'rganilgan.

Kalit so'zlar: "Digital government", "Digital marketing", "Digital management", "Kaizen", "Just in time", "Big Data" va "Cloud Somputing" moliyaviy menejment, raqamli marketing, marketing imkoniyatlari, marketing texnologiyalari, samaradorlikni baholash, raqamli transformallashuv, sun'iy intellekt.

Abstract: In this article, the factors influencing the assessment and operation of digital marketing technologies of entrepreneurs in a number of regions and cities of our republic have been analytically studied by means of a questionnaire.

Key words: "Digital government", "Digital marketing", "Digital management", "Kaizen", "Just in time", "Big Data" and "Cloud Somputing" financial management, marketing opportunities, marketing technologies, performance evaluation, digital transformation, artificial intelligence.

Аннотация: В данной статье с помощью анкетирования аналитически изучены факторы, влияющие на оценку и работу технологий цифрового маркетинга предпринимателей в ряде регионов и городов нашей республики.

Ключевые слова: "Digital government", "Digital marketing", "Digital management", "Kaizen", "Just in time", "Big Data" and "Cloud Somputing", финансовый менеджмент, цифровой маркетинг, маркетинговые возможности, маркетинговые технологии, оценка эффективности, цифровые технологии трансформация, искусственный интеллект.

KIRISH

Iqtisodiyotda tadbirkorlik faoliyatini boshqarishda raqamli marketing tamoyillaridan foydalanishning hozirgi holati qay holatda ekanligi yuzasidan o'tkazilgan so'rovnoma natijalari asnosida mamlakatimizda tadbirkorlik subyektlari faoliyatida raqamli marketingdan foydalanish darajasini tahlil qilib, mulohazalarimizni davom ettiramiz. Sir emaski, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlarda tadbirkorlarni qiynab kelayotgan masalalar yoritilib, ularga davlatimiz tomonidan alohida e'tibor qaratilmoqda. Aytish joizki, bugun tadbirkor uchun eng katta qurol so'z va faoliyat erkinligining berilganligi bo'lib, bu demokratik rivojlanishni o'z oldiga maqsad qilib qo'ygan mamlakatlar uchun xos bo'lgan samarali yo'l hisoblanadi.

Bu borada yurtboshimiz "Taraqqiyotga erishish uchun raqamli bilimlar va zamonaviy axborot texnologiyalarini egallashimiz zarur va shart. Bu bizga yuksalishning eng qisqa yo'lidan borish imkoniyatini beradi. Zero, bugun dunyoda barcha sohalariga axborot texnologiyalari chuqur kirib bormoqda... Aksariyat vazirlik va idoralar, korxonalar raqamli texnologiyalardan mutlaqo yiroq... Albatta, raqamli iqtisodiyotni shakllantirish kerakli infratuzilma, ko'p mablag' va mehnat resurslarini talab etishini juda yaxshi bilamiz. Biroq qanchalik qiyin bo'lmasin, bu ishga bugun kirishmasak, qachon kirishamiz?! Ertaga juda kech bo'ladi. Shu bois, raqamli iqtisodiyotga faol o'tish – kelgusi 5 yildagi eng ustuvor vazifalarimizdan biri bo'ladi" deya ta'kidlab o'tganliklari ham bejiz emas ^[1].

Fikrimizcha, barcha masalalarga qarsak chalish bilan javob qaytaradigan bo'lsak, bizning oldimizda turgan muhim muammolarni hal etishda ko'plab qiyinchiliklarga duch kelishimiz mumkin.

Tadbirkorni bugungi kunning ta'biri bilan aytganda davlatni boy qiluvchi, har qanday iqtisodiy jarayonlarni harakatga keltiruvchi kuch desak xato aytmagan bo'lamiz. Chunki tadbirkor o'z sarmoyasi orqali iqtisodiyotda qo'shimcha qiymat yaratib, iste'molchilarning qondirilmagan ehtiyojlarini qondiradi. Iqtisodiyotning asosiy qon tomiri bo'lgan pul oqimi harakatini tezlashtiradi.

Bugun raqamli transformatsiya bizga real iqtisodiyotda tadbirkorlik subyektlari faoliyatida raqamli marketingdan foydalanishni ta'minlamasdan turib yuqori iqtisodiy ko'rsatkichga erishib bo'lmasiligini ko'rsatib bermoqda. Chunki zamonaviy innovatsion texnologiyalarga asoslangan iqtisodiyot asrida har qanday tavakalchiliklarga tura oladigan raqamli tadbirkor kerak.

Fikrimizcha, bunday tadbirkorlik faoliyatini shakllantirish uchun davlat tomonidan tadbirkorlik subyektlarining raqamli bilimlar va zamonaviy axborot texnologiyalarini yuqori ta'minlovchi mezonlar ishlab chiqilib, amaliy natijasi davlat nazorati ostida bo'lishi lozim.

Mohiyatan, tadbirkor va ishlab chiqarish omillari o'rtasida qonuniy jihatdan aniqlik ta'minlangan bo'lishi darkor. Chunki tadbirkor faoliyat yuritir ekan, u bevosita davlat bilan birga harakatni amalga oshirishga majbur bo'ladi.

Fikrimizning tasdig'i sifatida yurtboshimizning "...ilg'or tajribalar asosida, barcha darajadagi nazorat qiluvchi idoralarda yangi zamonaviy tizim joriy etilishi shart. Ana shu tizim orqali har bir korxona va tadbirkor bo'yicha alohida-alohida ish olib borib, ularning qonuniy faoliyat yuritishini ta'minlash, tekshirishni esa so'nggi favqulodda chora sifatida adolatli o'tkazish lozim" deya ta'kidlab o'tganlarini keltirishimiz maqsadga muvofiqdir [2].

Bu amaliy ishlar bejizga emas, albatta, yaratilayotgan imkoniyatlarga qaramasdan tadbirkorlik faoliyatini tashkil etishda tadbirkorlarimiz qator muammolarga duch kelayotgani masalani dolzarbligini ko'rsatib beradi. Shundan kelib chiqib, mavjud imkoniyat hamda masalalarga nisbatan tanqidiy yondashib, tadbirkorlik subyektlarining yuqori daromad olishi va shu asosda tadbirkorlik faoliyatining hamda mamlakat iqtisodiyotining rivojiga to'siq bo'layotgan omillarni aniqligicha o'rganishni oldimizga maqsad qilib qo'ydik. Buning uchun tadbirkorlar bilan to'g'ridan-to'g'ri tadqiqot ishi mavzusi doirasida ularning faoliyatidagi mavjud muammolar va imkoniyatlardan qay darajada foydalana olayotganliklari xususida anonim so'rovnoma o'tkazildi va tahlil qilindi.

"Raqamli O'zbekiston-2030" milliy dasturi doirasida yurtimizda moliya-bank tizimini raqamli transformatsiya qilish bo'yicha ustuvor loyihalarni amalga oshirish asosiy vazifa sifatida ko'rilmogda [3].

Bu esa o'z navbatida 2025-yilga kelib dunyoda 30 ga yaqin aqlli shaharlar paydo bo'lishi, ularning 5 foizi Shimoliy Amerika va Yevropada joylashishi mumkinligining kutilayotganligi ham raqamli marketingning istiqbolidan dalolatdir. Raqamli marketing faoliyati katta biznesga aylana borib, 2022-yildagi ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, marketing budjetlari kompaniyalar daromadlarining o'rtacha 11,2 foizini tashkil etadi. AQShda bu yillik sanoat xarajatlarning 196 mlrd AQSh dollari miqdoridan ko'proqqa teng. Buyuk Britaniyada 24,2 mlrd AQSh dollarini tashkil etmogda [4].

Mazkur dalillarning isboti sifatida birgina g'arbda raqamli imkoniyatlarga mos ravishda shakllanayotgan va ularni kengroq targ'ib etayotgan kompaniyalar samarali faoliyat yuritayotgan biznes vakillariga aylanib borayotganligini ko'rish mumkin (masalan: Apple, Microsoft, Facebook, Alphabet, AT&T, Amazon, Verizon Communications, Google kabilar) [5].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadbirkorlik subyektlar faoliyatida raqamli marketing samaradorligini baholashning nazariy yondashuvlari bir qator mahalliy va xorijlik olimlarning ilmiy tadqiqotlarida o'z aksini topgan. Xususan, rus tadqiqotchilaridan M. V. Zaxarova, M. A. Kurasova, T. V. Deynekin, V. M. Komarov, S. A. Mixalev va S. G. Pesikovlar raqamli marketing samaradorligini baholashni raqamli marketing kommunikatsiyalari nuqtayi nazaridan ko'rib chiqadi [6, 7, 8, 9, 10].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maqolani tayyorlashda nazariy va amaliy o'rganish, tizimli tahlil va yondashuv, so'rovnoma, statistik kuza-tish, taqqoslash, statistik guruhlash, mantiqiy va tarkibiy tahlil qilish yondashuvlaridan foydalanilgan.

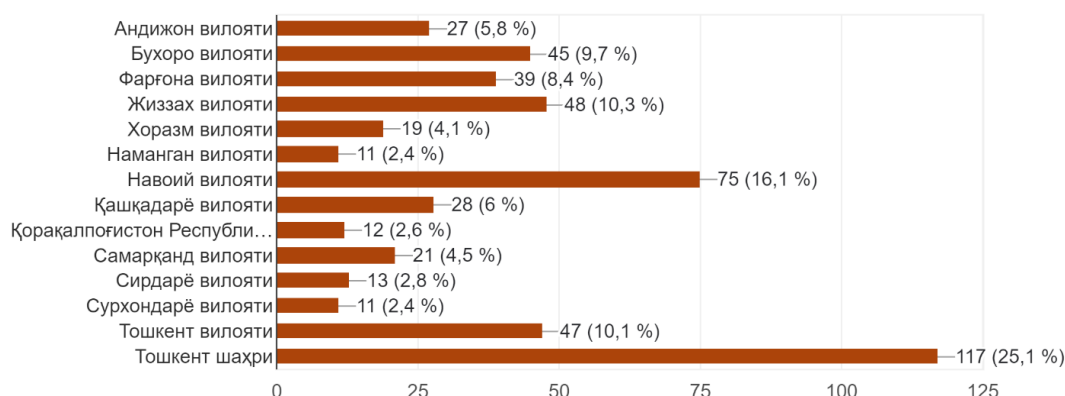
TAHLIL VA NATIJALAR

Bugungi progres jarayonlari raqamli boshqaruv tizimining ilg'or tajribalarini O'zbekiston iqtisodiyotida ham qo'llash vaqti kelganligini ko'rsatib bermoqda. Ma'lumki, davlat bilan tadbirkor faoliyatini transformatsiyalashuvi hozirgi kunda xalqaro amaliyotda elektron tizim orqali amalga oshiriladi. Bizning fikrimizcha, "Digital government", "Digital marketing", "Digital management", "Kaizen", "Just in time", "Big Data" va "Cloud Somputing" tizimlarini amaliyotga joriy qilinishi mamlakat va tadbirkor uchun shaffof qaror qabul qilinishida muhim qadam bo'ladi. O'ylaymizki, O'zbekistonda bu tizimni qabul qilinishi tadbirkorlarni qiynab kelayotgan muammolarga yechim bo'lib xizmat qiladi.

Yuqorida ta'kidlaganimizdek, Respublikamizning qator viloyat va shaharlarida tadbirkorlarning raqamli marketing texnologiyalarini o'z faoliyatlariga joriy etish holatini baholash va faoliyat yuritishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar so'rovnoma asnosida tahliliy o'rganildi. O'tkazilgan so'rovnomada Respublikamizning barcha viloyatlari

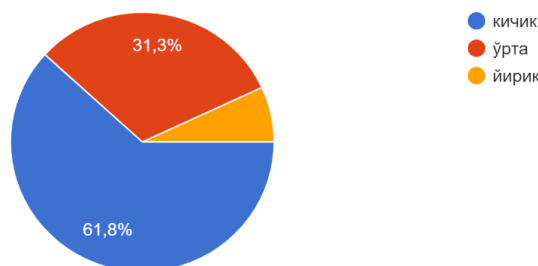

va Toshkent shahridan 500 nafar tadbirkorlik subyektlari ishtirok etdi. Respondentlar tomonidan berilgan xulosalarga muvofiq, quyidagi tahliliy natijalar sarhisob qilinib chiqildi.

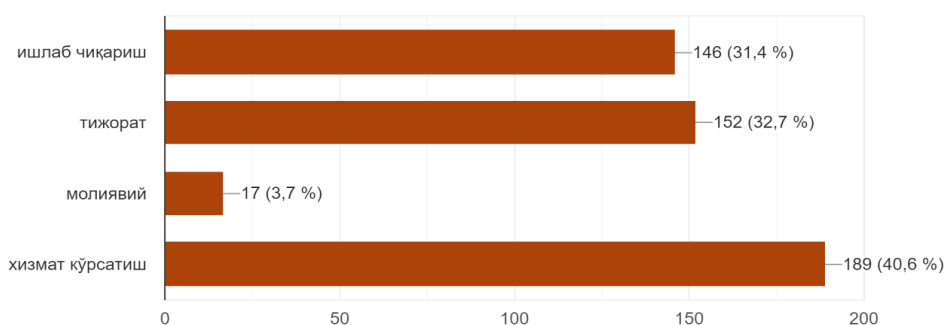
1-rasm: Tadbirkorlik faoliyatingiz respublikamizning qaysi hududlarida olib boriladi¹

1-diagrammaning tahliliy natijalaridan bilib olishimiz mumkinki, so'rovnoma jami 500 nafarga yaqin tadbirkorlik subyekti ishtirok etgan bo'lib, ularning aksariyat qismi, ya'ni 117 nafari Toshkent shahrida faoliyat olib boradi.

2-rasm: Tadbirkorlik faoliyatingiz qaysi toifaga mansub ekanligini belgilang²

O'tkazilgan so'rovnoma natijalariga ko'ra, tadbirkorlik faoliyati qaysi toifaga mansub ekanligini aniqlash uchun so'ralgan savolga tadbirkorlik subyektlarining 463 nafardan 61,8%i kichik, 31,3%i o'rta va 6,9%i yirik tadbirkorlik subyektlariga tegishli ekanligini ma'lum qilgan. Demak, tadbirkorlik subyektlarining aksariyat qismini kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari tashkil etadi va bu bizga kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari misolida raqamli marketingdan foydalanishning hozirgi holatini aniqlashda qo'l keladi.

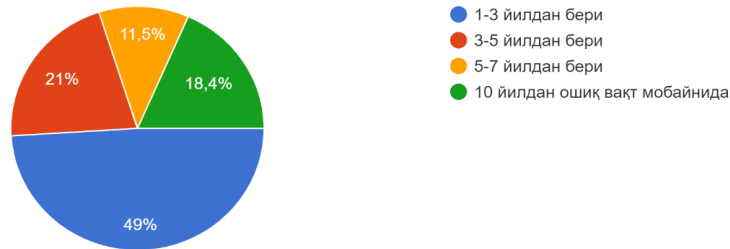
3-rasm: Korxonangiz qaysi sohada faoliyat yuritishga ixtisoslashgan³

465 nafar respondentlar tomonidan berilgan javoblarga ko'ra, 189 ta (40,6%) xizmat ko'rsatish sohasida, 152 ta (32,7%) tijorat sohasida, 146 ta (31,4%) ishlab chiqarishda va 17 ta (3,7%) moliyaviy sohada faoliyat yuritayotgan subyekt ekanligi aniqlandi. Natijalardan ma'lum bo'lmoqdaki, tadbirkorlik subyektlarining eng katta qismi xizmat ko'rsatish sohasiga to'g'ri kelmoqda.

1 Muallif tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma natijasida tayyorlandi.

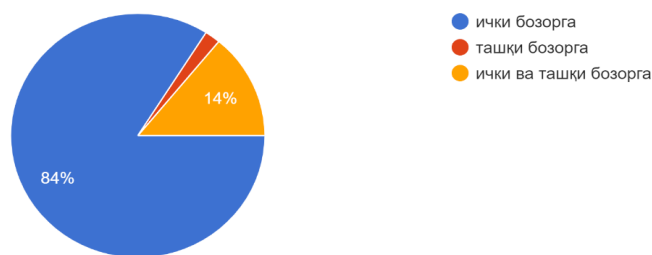
2 Muallif tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma natijasida tayyorlandi.

3 Muallif tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma natijasida tayyorlandi.

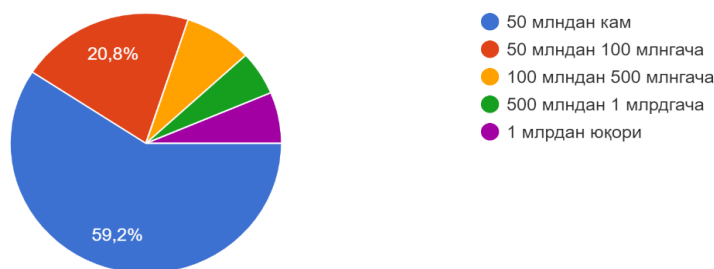
4-rasm: Tadbirkorlik faoliyatingizni qancha vaqtdan buyon olib borayapsiz? (Vaqt oralig'ida belgilang)⁴

Tadbirkorlik faoliyatining qancha vaqtdan buyon olib borilayotganligi so'ralgan bandda respondentlarning 49 %i 1-3 yildan beri, 21 %i 3-5 yildan beri, 11,5%i esa 5-7 yildan beri, 18,4%i 10 yildan beri faoliyat yuritib kelayotganligi ma'lum bo'ldi. Bundan tushunishimiz mumkinki, so'nggi yillarda iqtisodiyotda olib borilayotgan islohotlar yangi tadbirkorlik subyektlarining tashkil etilishiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan.

5-rasm: Tadbirkorlik faoliyatingiz faqat ichki bozorga mo'ljallanganmi yoki tashqi bozorni ham qamrab oladimi?⁵

5-rasmda keltirilgan diagramma tadbirkorlik subyektlarining faoliyati tashqi bozor uchun yoki ichki bozorga mo'ljallanganlik holatini aniqlash uchun berilgan savol natijasini ko'rsatmoqda. 457 nafar subyektning 84 %ining faoliyati aynan ichki bozor uchun mo'ljallanganligini raqamlar ko'rsatmoqda. 14 % subyekt faoliyatida ichki bozorni ham tashqi bozorni ham qamrab olganligini ma'lum qilmoqda. Afsuski, faqat tashqi bozor uchun mahsulot ishlab chiqarayotgan tadbirkorlik subyektlari so'rovnomada 2 %ni tashkil etgan. Taqriban olganda, ushbu ko'rsatkich mamlakatimiz iqtisodiyotidagi aynan muammoli jihat hisoblangan tashqi eksportni rivojlantirish masalasi hali ham oqsayotganligi, bu borada amalga oshirilgan islohotlar o'zini ma'lum darajada oqlamayotganligidan dalolat bermoqda.

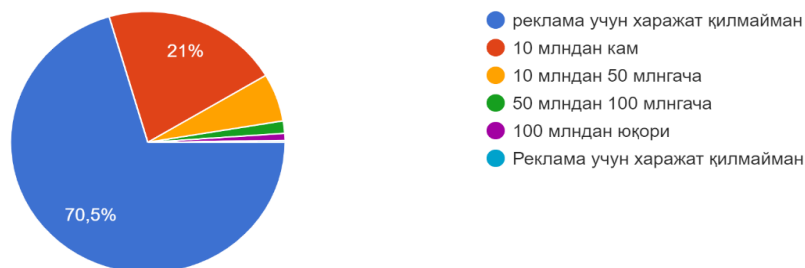
6-rasm: Korxonangizning o'rtacha bir oylik daromadi qancha summani tashkil etadi?⁶

Ushbu diagramma tadbirkorlik subyektlarining faoliyatlaridan olayotgan bir oylik daromadi qancha ekanligini ifodalab, unga ko'ra, so'rovnomada qatnashgan tadbirkorlik subyektlarining 59,2 %ining bir oylik daromadi 50 mln dan kam ekanligini ko'rishimiz mumkin. 20,8 %i 50 mln dan – 100 mln gacha, 100 mln dan 500 mln gacha 8,1%, 500 mln dan 1 mlrd gacha 5,5 %, 1 mlrd dan ortiq 6,4 %i bir oylik daromadni tashkil etmoqda. Bundan ko'rinadiki, 50 mlndan kam daromad oluvchi respondentlar tadbirkorlik subyektlarining asosiy qismini tashkil etmoqda. Albatta, bu yaxshi natija emas, taqqoslash uchun 1 mlrd dan yuqori oylik daromadga ega bo'layotgan subyektlar soni bor yo'g'i 29 tani tashkil qilmoqda.

4 Muallif tomonidan o'tkazilgan so'rovnomalar natijasida tayyorlandi.

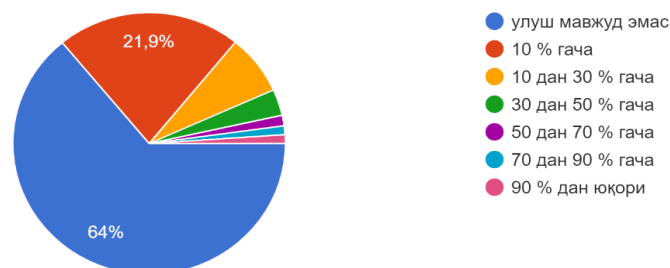
5 Muallif tomonidan o'tkazilgan so'rovnomalar natijasida tayyorlandi.

6 Muallif tomonidan o'tkazilgan so'rovnomalar natijasida tayyorlandi.

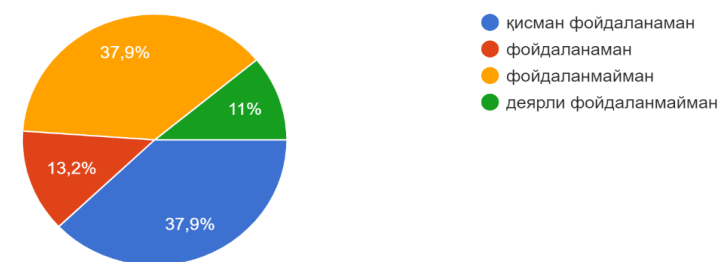
7-rasm: Korxonangizning o'rtacha bir oylik reklama xarajatlari qancha summani tashkil etadi?⁷

7-rasmda korxonaning o'rtacha bir oylik reklama xarajatlari qancha summani tashkil etishi to'g'risidagi so'rovga respondentlar tomonidan berilgan javob natijalari keltirilgan bo'lib, unga muvofiq 70,5 % tadbirkorlik subyekti reklama uchun xarajat qilmasligini ma'lum qilgan. Bu so'rovnoma ishtirok etgan 457 ta respondentning 322 tasi o'z faoliyatida umuman reklamadan foydalanmasligini anglatadi. 21 % ishtirokchi 10 mlndan kam miqdorda, 5,9 % ya'ni 27 ta tadbirkor 10 mlndan 50 mln gacha, 50 mlndan 100 mln gacha 1,5%, 100 mlndan yuqori 0,9%, ya'ni 4 nafar tadbirkor sarflayotgan bir oylik reklama xarajatlari keltirib o'tgan.

8-rasm: Korxonangiz budjetida raqamli marketing xarajatlarning ulushi qancha?⁸

Tahlillar natijasi o'laroq, 8-rasm ma'lumotlari korxonaning budjetida raqamli marketing xarajatlarning ulushi qancha ekanligini ifodalab, unga muvofiq ko'rsatkichlar quyidagichadir: 1,1 % (5 ta) respondentlarning korxonaning budjetida raqamli marketing xarajatlarning ulushi 90% dan yuqori ekanligini, 1,1 %i 70 dan 90 foizgacha, 1,3 %i 50 dan 70 foizgacha, 3,3 % (15 ta) subyekt 30dan 50 foizgacha, 7,4 % (34 ta) 10 dan 30 foizgacha, 21,9 % (101 ta) tadbirkor 10 foizgacha sarflashini ma'lum qilgan. Ushbu so'rovning eng e'tiborli tomoni 64%, ya'ni 295 nafar tadbirkor o'z budjetida raqamli marketing xarajatlarning ulushi mavjud emasligini ta'kidlaganligidir.

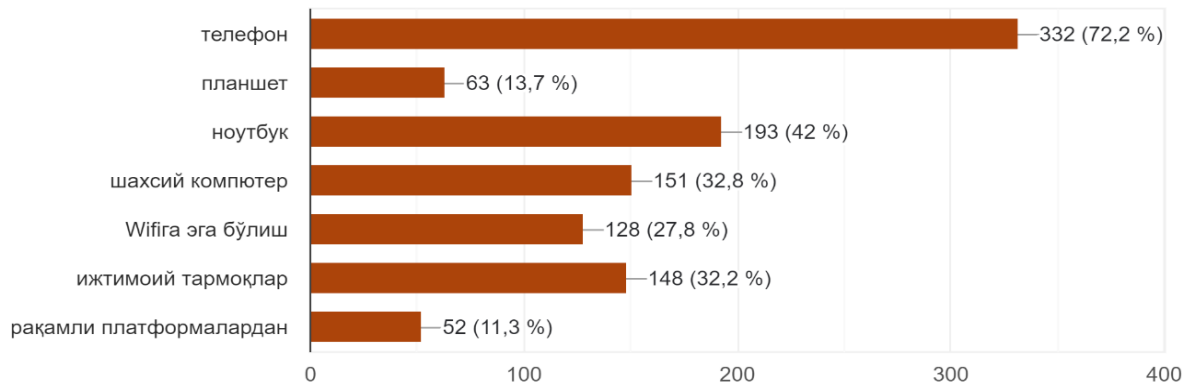

9-rasm: Raqamli marketing faoliyatini amalga oshiruvchi outsorsing firmalarining yoki sohaning malakali mutaxassisi xizmatlaridan foydalanasizmi?

9-rasmga muvofiq, tadbirkorlik subyektlarining raqamli marketing faoliyatini amalga oshiruvchi outsorsing firmalarining yoki sohaning malakali mutaxassisi xizmatlaridan 37,9 % tadbirkor qisman foydalanishini, aynan 37,9 % subyekt umuman foydalanmasligini ma'lum qilgan. 13,2 % respondent doimiy foydalanishini, 11% esa deyarli foydalanmasligini bildirgan.

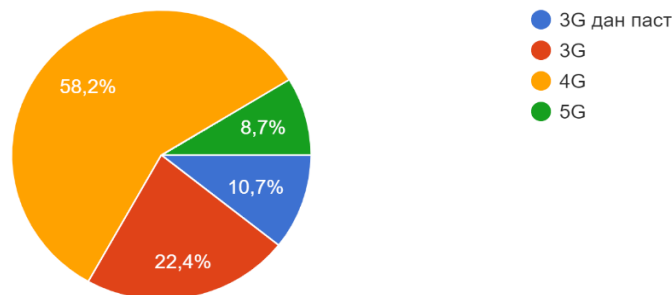
7 Muallif tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma natijasida tayyorlandi.

8 Muallif tomonidan o'tkazilgan so'rovnoma natijasida tayyorlandi.

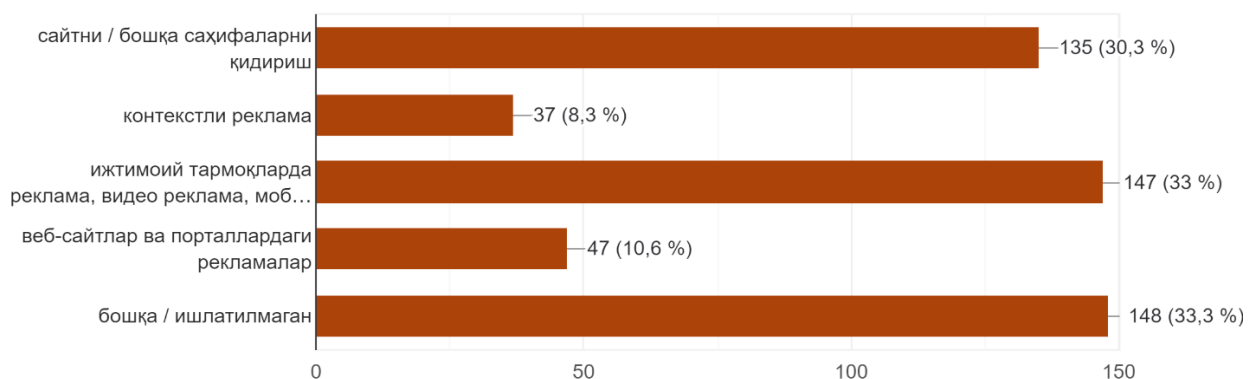
10-rasm: Tadbirkorlik faoliyatingizni yuritishda qanday raqamli texnologiyalardan foydalanasiz? (Birgalikda belgilashingiz mumkin).

Navbatdagi diagramma tadbirkorlarning o'z faoliyatini yuritishda qanday raqamli texnologiyalardan foydalanishini ifodalab, ularning aksariyati telefon 72,2 % (332 ta) va noutbuk 42 % (193 ta)dan foydalanishini ma'lum qilgan. Shuningdek, ko'pchilik respondentlar ijtimoiy tarmoqlar (32,2 %) va raqamli platformalar (11,3 %)ning muhimligini ta'kidlashgan hamda bu o'rinda wifiga ega bo'lish juda ham ahamiyatli ekanligini alohida e'tirof etishgan.

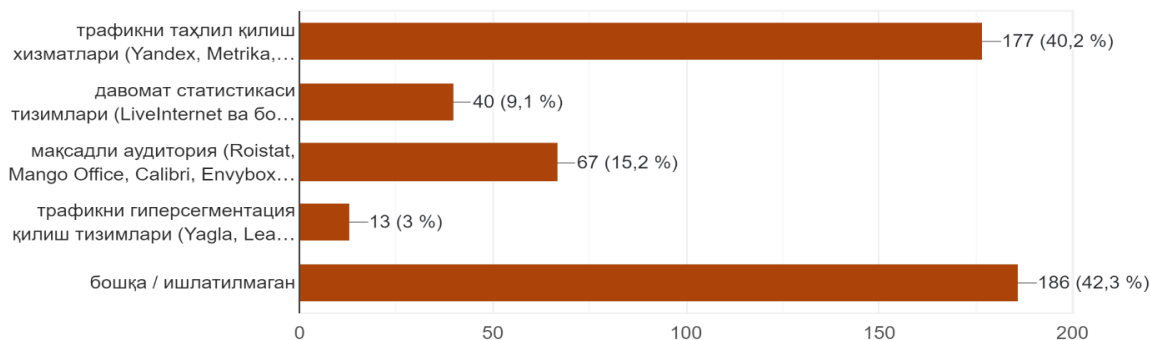
11-rasm: Tadbirkorlik faoliyatingizda foydalanayotgan Wifi va internet trafik tezligini belgilang.

Tadbirkorlik faoliyatida foydalanilayotgan Wifi va internet trafik tezligini so'rovnoma ishtirok etgan tadbirkorlarning aksariyati, ya'ni 58,9 %i 4G internet tezligiga ega ekanligini bildirishgan. 10,7 % respondent hali ham 3G dan past, 22,4 % 3G internet trafik tezligidan foydalanishini aytib o'tishgan. 459 nafar tadbirkorning bor yo'g'i 8,7%i esa 5G internet trafik tezligidan foydalanishini ma'lum bo'lgan.

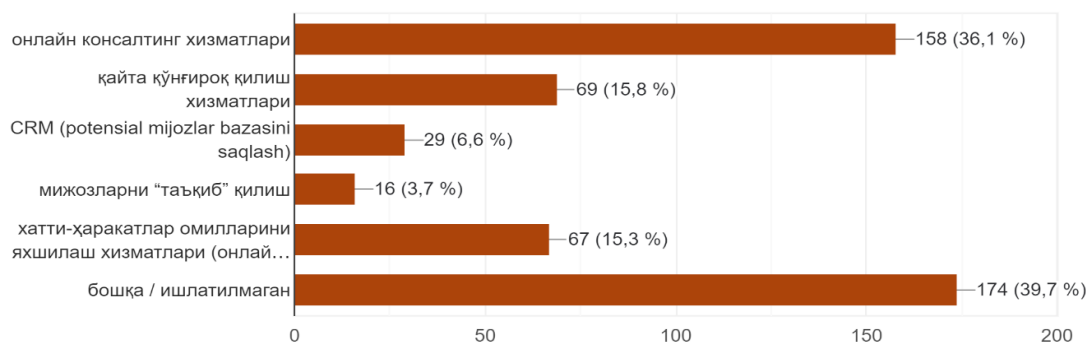
13-rasm: Korxonangizda quyidagi internet reklama usullaridan qaysi biri qo'llaniladi? (Birgalikda belgilashingiz mumkin).

13-rasmga muvofiq, so'rovnoma ishtirok etgan tadbirkorlik subyektlarining 147 tasi (33 %) ijtimoiy tarmoqlarda, 47 tasi (10,6 %) veb-saytlar va portallarda internet reklama usullaridan foydalanishini aytib o'tgan. Saytda boshqa sahifalarni qidirish xizmatlaridan 135 ta (30,3 %), kontekstli reklamadan esa 37 ta (8,3%) subyekt foydalanishini ma'lum qilgan.

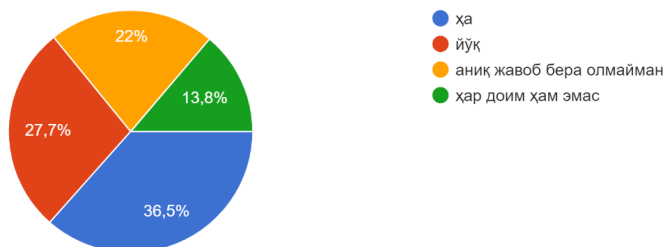
14-rasm: Korxonangizda raqamli marketing faoliyatini tahlil qilishning quyidagi usullaridan qaysi biri qo'llanilishini ko'rsating: (Birgalikda belgilashingiz mumkin)

Yuqorida keltirilgan 14-rasm ma'lumotlariga asoslanadigan bo'lsak, mazkur diagrammada tadbirkorlarning korxonada raqamli marketing faoliyatini tahlil qilishda, asosan, qaysi usullaridan foydalanishi so'rovnoma-larda tahlil qilib o'rganilganda subyektlar trafikni tahlil qilish xizmatlari (Yandex, Metrika, Google Analytics va boshqalar)dan 40,2 %, davomat statistikasi tizimlari (Liveinternet, Hotlog va boshqalar)dan 9,1 %, maqsadli auditoriya (Roistat, Mango Office, Calibri, Envybox va boshqalar) va tahlil qilish tizimlaridan 15,2 %, trafikni gipersegmentatsiya qilish tizimlari⁹ (Yagla, Leadgenic, GiftTD va boshqalar)dan 15,2 %ni tashkil etishi aniqlandi. Masalani eng e'tiborli tomoni 42,3 %, ya'ni 186 nafar tadbirkorlik subyektlari korxonada raqamli marketing faoliyatini tahlil qilishda biror bir usullardan foydalanmasligini ma'lum qilgan.

15-rasm: Korxonangizda internet-trafikni monetizatsiya qilishning (tashrif buyuruvchini mijozga aylantirish) qanday usullari qo'llaniladi? (Birgalikda belgilashingiz mumkin).

15-diagramma ma'lumotlaridan ko'rinadiki, tadbirkorlik subyektlarining internet-trafikni monetizatsiya qilish-ning (tashrif buyuruvchini mijozga aylantirish) qanday usullari qo'llanishi borasida o'tkazilgan so'rovnoma tahlillariga ko'ra, onlayn konsalting xizmatlari 36,1 %, qayta qo'ng'iroq qilish xizmatlari 15,8 %, CRM (potensial mijozlar bazasini saqlash) 6,6 %, mijozlarni "ta'qib" qilish 3,7 %, xatti-harakatlar omillarini yaxshilash xizmatlari (onlayn kalkulyatorlar, tovarlar va xizmatlar uchun onlayn filtrlar, vidjet kartalari va boshqalar)dan 15,3 %, shuningdek, mazkur monetizatsiya qilishning biror bir usullaridan foydalanmagan tadbirkorlar 39,7 %ni tashkil etmoqda.

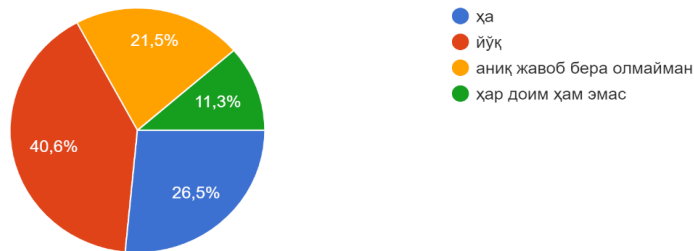

16-rasm: Raqamli marketing usullaridan foydalanganda maqsadli auditoriya (mijoz/iste'molchi) birliklaridan olingan har bir sotuv hajmini hisoblaysizmi?

⁹ Пояснение: сервисы гиперсегментации трафика позволяют каждому посетителю интернет-сайта отображать страницы интернет-сайта с контентом максимальной степени персонализации (изменяется заголовок записи, текстовые блоки, изображения и иллюстрации в зависимости от запроса, по которому пользователь перешел на интернет-сайт).

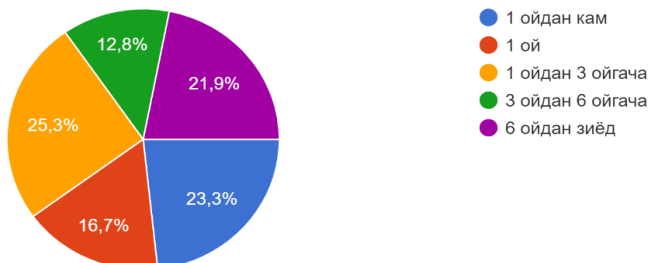

16-rasmda keltirilgan ma'lumotlarga asosan, tadbirkorlarning raqamli marketing usullaridan foydalanganda maqsadli auditoriya (mijoz/iste'molchi) birliklaridan olingan har bir sotuv hajmi o'tkazilgan so'rovnomalar natijasida ma'lum bo'ldiki, unga ko'ra 13,8 % respondentlar har doim ham emas, 22 % tadbirkorlar aniq javob bera olmasliklarini, 27,7 % ishtirokchilar yo'q deb, 36,5 % respondentlarning aksariyat qismi ha deb javob berishgan.

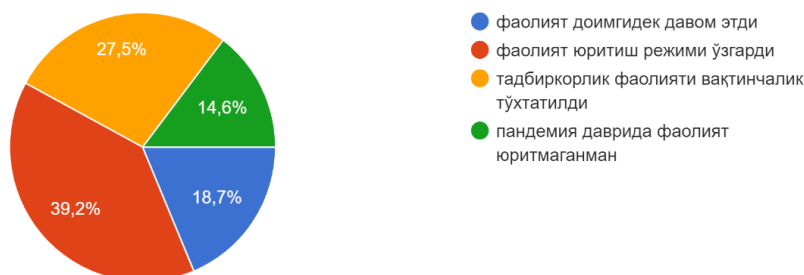
17-rasm: Raqamli marketing faoliyatida sotuvdan tushgan tushumni internet-reklama xarajatlari (internet-saytga tashrif buyuruvchilardan kelayotgan foyda)ga nisbati asosida baholab borasizmi?

17-rasmda keltirilgan tadbirkorlarning raqamli marketing faoliyatida sotuvdan tushgan tushumni internet-reklama xarajatlari (internet-saytga tashrif buyuruvchilardan kelayotgan foyda)ga nisbati asosida baholab borishi xususida o'tkazilgan so'rovnomaga asosan 11,3 %i har doim ham emas, 21,5 %i aniq javob bera olmayman, 26,5 %i baholab borishini, respondentlarning katta qismi 40,6 %i baholab bormasligini ma'lum qilgan.

18-rasm: Pandemiya davrida moliyaviy holatingizni qancha vaqt ushlab tura oldingiz?

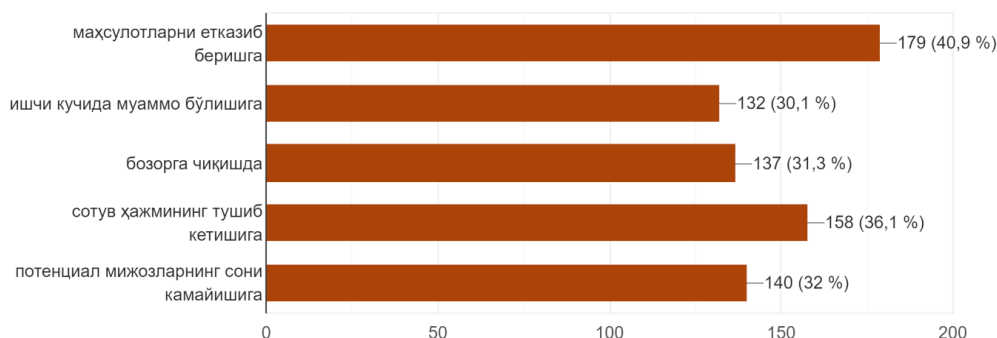
Yuqorida keltirilgan diagrammaning tahlil natijalariga ko'ra, tadbirkorlarning pandemiya davrida moliyaviy holatini qancha vaqt ushlab tura olishligi so'rovnomalarda quyidagicha o'z aksini topdi, ya'ni 12,8 % tadbirkorlar 3 oydan 6 oygacha, 16,7 % tadbirkorlar 1 oycha, 21,9 % tadbirkorlar 6 oydan ziyod, 23,3 % tadbirkorlik subyektlari 1 oydan kam muddat oralig'ida o'z moliyaviy holatini saqlab turganliklarini ma'lum qilgan. Bizning tadqiqot ishimizning mavzuyi anchagina dolzarbligi ayni shu o'rinlarda yaqqol sezilmoqda. Chunki 23,3% tadbirkorlik subyektlari 1 oydan kam muddat davomida o'z moliyaviy holatini saqlab tura olganliklari iqtisodiyotimiz uchun juda ham ayanchli holatdir. 16,7 % tadbirkorlar 1 oycha, 25,3 % subyekt 1 oydan 3 oygacha faoliyatini yurita olgan. Agar bu raqamlarni umumlashtiradigan bo'lsak, 65,3 % tadbirkorlik subyektlari pandemiya davrida 3 oygacha vaqt mobaynida moliyaviy holatini saqlab turgan. Demak, ko'pchilik tadbirkorlik subyektlari har qanday bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda holatlar uchun tayyor emas. Bu esa o'z navbatida, mamlakat iqtisodiyoti barqarorligi uchun yaxshigina xavf tug'diradi deb ayta olamiz. Bu o'rinda e'tibor qaratadigan jihat esa aynan 65,3 % subyekt o'z budjetida raqamli marketing xarajatlarning ulushi umuman mavjud emasligini ma'lum qilgan bo'lib, 295 nafar tadbirkor nisbatiga to'g'ri kelayotganligidir. Bu shuni anglatadiki, raqamli asrda faoliyat olib borayotgan har qanday tadbirkor raqamli iqtisodiyot tizimida zamon bilan hamnafas bo'lmas ekan, u hech qachon rivojlana olmaydi, har qanday yuz berishi mumkin bo'lgan xavfli vaziyatlardan chiqib keta olmaydi.

19-rasm: Pandemiyaning tadbirkorlik faoliyatingizga ta'siri qanday bo'ldi?

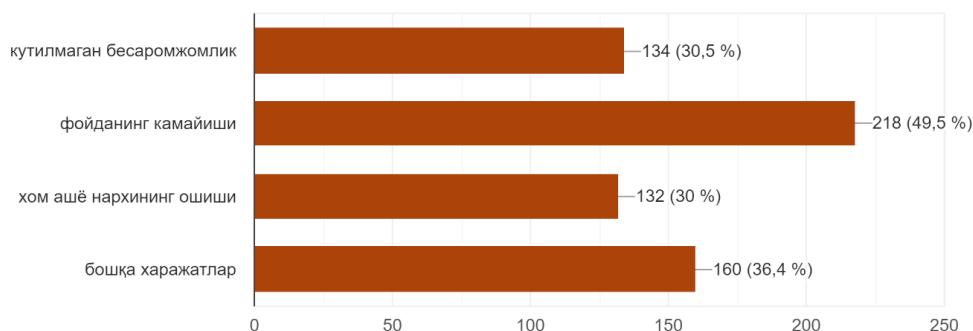

Mazkur diagramma ma'lumotlarini tahlil etish asnosida ma'lum bo'ldiki, pandemiya sharoitida tadbirkorlarning faoliyatiga ta'sir etish holati 14,6% respondentlar tomonidan pandemiya davrida faoliyat yuritmagani, 18,7% tadbirkorlar faoliyati doimgidek davom etganligi, 27,5% so'rovnoma ishtirokchilari tadbirkorlik faoliyatini vaqtinchalik to'xtatganligini, 39,2% tadbirkorlik subyektlari faoliyat yuritish rejimi o'zgarganligini ma'lum qilgan.

20-rasm: Pandemiya sharoiti tadbirkorlik faoliyatingizda aynan nimalarga salbiy ta'sir ko'rsatdi? (Birgalikda belgilashingiz mumkin)

20-diagramma ma'lumotlariga ko'ra, pandemiya sharoiti tadbirkorlarning faoliyatida aynan nimalarga salbiy ta'sir ko'rsatganligi so'rovnomalarda o'rganilganda mahsulotlarni yetkazib berishga 40,9%, ishchi kuchida muammo bo'lishiga 30,1%, bozorga chiqishda 31,3%, sotuv hajmining tushib ketishiga 36,1 %, potensial mijozlarning soni kamayishiga 32% olib kelganligi ma'lum bo'ldi.

21-rasm: Pandemiya davrida moliyaviy sharoitingizdagi tashvishlantiruvchi holatlarni nimalarda izohlaysiz? (Birgalikda belgilashingiz mumkin).

21-diagramma ma'lumotlariga ko'ra, tadbirkorlarning pandemiya davrida moliyaviy sharoitini tashvishlantiruvchi holatlari o'rganilganda kutilmagan besoromjomlik 30,5 %, xom ashyo narxining oshishi 30 %, boshqa xarajatlar 36,4%, masalaning eng e'tiborli tomoni tadbirkorlik subyektlari foydasining kamayishi 49,5 %ni tashkil etdi. Bundan ko'rinadiki, tadbirkorlik subyektlar faoliyatida moliyaviy menejment tizimini takomillashtirishda raqamli marketingga e'tibor qaratish masalasi nihoyatda dolzarbdir.

Yuqoridagi so'rovnomadan ma'lum bo'ldiki, so'rovnomada ishtirok etgan tadbirkorlik subyektlarining aksariyat qismi kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlaridir. Ko'rib o'tilgan tahliliy natijalardan kelib chiqib, aytishimiz mumkinki, ayni paytda, mamlakatimizdagi kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatidagi mavjud muammolar qatoriga aynan raqamli muhitga to'laqonli o'tilmaganligi, raqamli marketing imkoniyatlaridan foydalana olmaslik, ularni zamon bilan hamnafas bo'lishiga, faoliyatining samarali rivojlanishiga halal berayotganligining guvohi bo'ldik.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot ishi mavzusi doirasida tanlab olingan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari faoliyatidagi mavjud vaziyatni hal etishda quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirishni lozim deb hisoblaymiz:

- kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining xorijiy uskuna va zamonaviy minitexnologiyalarni xarid qilish bo'yicha mavjud bozor konyukturasini chuqur o'rganish;
- kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari o'rtasidagi o'zaro raqobatbardoshlik muhitini oshirishda davlat tomonidan ko'maklashish;

- kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari tomonidan bozorning ichki va tashqi imkoniyatlari to'g'risida axborot almashinuvini takomillashtirish;
- xalqaro tadbirkorlik subyektlari bilan iqtisodiy hamda savdo-sotiq jarayonlarida integratsion munosabatlarni yaxshilashda iqtisodiy-savdo geografiyasini kengaytirish;
- kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini ma'lum bir sohaga ixtisoslashuvida ilmiy asoslangan qarashlarni oshirib borish;
- kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari hamda yirik korxonalar o'rtasida korporativ aloqalarni yaxshilash;
- yashirin iqtisodiyotda faoliyat yuritayotgan noqonuniy tadbirkorlik subyektlar sonini qisqartirish;
- investitsiyalarning hududiy bir yoqlamalik xususiyatini oldining olish maqsadida, viloyatlarni rivojlanganlik darajasi bo'yicha 3 guruhga bo'lib, sust rivojlangan mintaqalarga investorlar uchun ko'proq manfaatdorlik, moyillik yaratish;
- xorijiy erkin industrial zonalarda tovarlar eksporti amaliyotini o'rnatish va ularning ijobiy tomonlarini yurtimizda qo'llash;
- kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari tomonidan ishlab chiqarilayotgan tovar va mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirish va bu orqali ularning eksport salohiyatini kuchaytirish;
- mamlakatimizga kiritilayotgan to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarni faol jalb etishda mahalliy ishlab chiqaruvchilarning ahamiyatini yuksaltirish;
- kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlar faoliyatiga noqonuniy va asossiz ravishda aralashishlarning oldini olish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisiga Murojaatnomasi. <http://uza.uz/oz/politics/zbekiston-respublikasi-prezidenti-shavkat-mirziyeevning-oliy-25-01-2020>.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyev Oliy Majlisga Murojaatnomasi 2020-yil 24-yanvar. <https://president.uz/uz/lists/view/3324>.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktyabrdagi "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6079-son Farmoni // Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 06.10.2020-y., 06/20/6079/1349-son.
4. <https://megatrands.ru>
5. Top 100 Digital Companies I/ Forbes (publishing house) <https://www.forbes.com/top-digital-companies/list/#tab:rank> (murojaat sanasi: 01.12.2021 y.)
6. Дейнекин Т. В. Оценка эффективности предпринимательской деятельности в сфере интернет-рекламы: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. –М., 2003. –С. 19–23.
7. Курасова М. А. Совершенствование маркетинговой деятельности предприятий на основе внедрения интернет-технологий: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. –М., 2005. –С. 19.
8. Рязанцев В. Д. Большая политехническая энциклопедия. –М.: Мир и Образование, 2011. –С. 355.
9. Самойлов И. В. Знание-центрическая методика перехода предприятий к деятельности на основе интернет-маркетинга // Креативная экономика. – 2011. –№ 1. –С. 117–123.
10. Михалева Е. П., Федотов С. А. Оценка эффективности мероприятий интернет-маркетинга // Известия Тульского государственного университета. Серия: Экономические и юридические науки. –2015. –№ 3-1. –С. 92.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 11-12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.